

Instruktion till Workshop "Lag eller avtal?"

Syfte

Syftet med den här workshopen är att deltagarna ska:

- förstå vad kollektivavtalets funktion är
- se skillnaden mellan lag och avtal
- förstå varför det är viktigt att vara många medlemmar och många aktiva medlemmar

Material

Magnetskyltar och kort

Steg 1. Gruppdiskussion

Dela in deltagarna in i smågrupper och ge varje grupp en uppsättning med 18 kort. Berätta att det på varje kort finns en beskrivning av en rättighet som de flesta har på sina jobb. Be dem att läsa och diskutera vad som står på alla kort och sedan lägga upp de kort med rättigheter som de absolut inte vill bli av med - i en hög framför sig.

Det gör att du som handledare kan se vad deltagarna prioriterar som sina viktigaste frågor.

Steg 2. Sätt upp rubrikskyltar och rättigheter på tavlan

Under tiden som deltagarna diskuterar kan du gå runt och svara på frågor kring korten. Sätt också upp rubrikskyltarna "Kollektivavtal" och "Lagar" bredvid varandra på tavlan och de övriga skyltarna som listas här under i ett hörn av tavlan (utan någon inbördes ordning).

- *Alltid betalt när du jobbar*
- *Lära dig mer om rättigheter på jobbet*
- *Lägsta tillåtna lön*
- *Extra pengar på semestern*
- *Schemaläggning*
- *Garanterad löneförhöjning*
- *Ob*
- *Mer pengar vid pension*
- *Mer pengar vid föräldraledighet och sjukdom*
- *Försäkrad vid olycksfall på jobbet*
- *Rätt till rast*
- *Rätt till paus*
- *Rätt att engagera sig fackligt*
- *Rätt till semester*
- *Rätt att ta ledig för att plugga*
- *Anställningsskydd*
- *Schysst arbetsmiljö*
- *Ledigt på betald tid*

Steg 3. Genomgång gruppdiskussion

Efter att grupperna diskuterat klart, får en representant från varje grupp berätta vilka kort de lagt i högen av rättigheter som de absolut inte vill bli av med, och varför de lagt dem där. Om du har många deltagare kan du behöva anpassa det här steget. Du kan till exempel låta dem välja enbart 3 rättigheter att redovisa.

OBS! Här är det viktigt att undvika att gå in i en diskussion kring de rättigheter som de inte tycker är viktiga: hela poängen är att fokusera på de frågor som är viktiga för dem.

Steg 4. Lag eller avtal

Gå igenom rättigheterna en och en och be deltagarna gissa om det är en rättighet som regleras i lag eller i kollektivavtal. Placera varje skylt under antingen rubrikskylten "Kollektivavtal" eller under rubrikskylten "Lagar", tills alla rättigheter är sorterade i två kolumner. När ni är klara så går du som handledare igenom facit och flyttar skyltarna dit de hör hemma.

OBS! Skylten "Extra pengar på semestern" kan du placera mitt emellan då lagen ger rätt till semesterlön/semesterersättning och kollektivavtalet ger extra semesterersättning.

Facit:

Kollektivavtal

Alltid betalt när du jobbar
Lära dig mer om rättigheter på jobbet
Lägsta tillåtna lön
Schemaläggning
Garanterad löneförhöjning
Ob
Mer pengar vid pension
Mer pengar vid föräldraledighet och sjukdom
Försäkrad vid olycksfall på jobbet
Ledigt på betald tid

Extra pengar på semestern

Lagar

Rätt till rast
Rätt till paus
Rätt att engagera sig fackligt
Rätt till semester
Rätt att ta ledig för att plugga
Anställningsskydd
Schysst arbetsmiljö

Steg 5. Kollektivavtalet

Berätta att de rättigheter som regleras i kollektivavtalet är rättigheter som vi själva förhandlar om med arbetsgivarnas organisationer. Kollektivavtal brukar gälla för mellan 1-3 år och har alltså ett utgångsdatum, vilket innebär att de behöver förhandlas om med jämna mellanrum. Rättigheterna som står där kan då förändras eller försvinna.

Fråga deltagarna:

- *vad tror ni att arbetsgivarna har för intresse?*
- *vad har vi som anställda för intresse?*

Eftersom vi har olika intressen måste vi alltså förhandla.

Steg 6. Hänger löst – sitter säkert

Berätta att ob-ersättningen är en av de saker som arbetsgivarna nästan alltid vill ha bort eftersom det är en stor utgift för dem (ob-ersättningen är praktisk att ta som exempel eftersom den alltid brukar vara en av de rättigheter som alla deltagare vill behålla).

Fråga deltagarna:

- *varför tror ni att vi fortfarande har kvar ob:n?*

Om du vill, och särskilt om vi är i en avtalsrörelse kan du sätta upp skylten "hänger löst" bredvid rubrikskylten "Kollektivavtalet". Du kan även sätta upp skylten "Sitter säkert" bredvid rubrikskylten "Lagar".

Berätta om vilka möjligheter vi har för att sätta press på arbetsgivarna i en förhandling och informera om strejkrätten. Det är viktigt att deltagarna landar i insikten att vi behöver vara många för att kunna strejka.

Om bara 20 av hundra går ut i strejk fungerar det knappast som effektiv påtryckning på arbetsgivaren. Om 60 av hundra strejkar däremot, eller 80 av hundra, eller alla på jobbet, då kan vi få arbetsgivaren att böja sig för våra krav.

Steg 7. Lagar (I mån av tid)

Lagar stiftas av Sveriges riksdag. De här rättigheterna, som politikerna bestämmer om, kan också förändras.

Till exempel har anställningsskyddet blivit sämre i flera omgångar under 2000-talet. Här kan du som handledare ta upp exempel om du känner dig trygg med det.

OBS! Om vi är i en valrörelse så kan du nu sätta skylten "hänger löst" bredvid rubrikskylten "Lagar" istället, då lagarna lätt kan förändras om vi får en ny majoritet i riksdagen.

Fråga deltagarna:

- *hur kan ni påverka vilka politiker som får bestämma över lagarna?*

Deltagarna kan både påverka genom att rösta, att uppmuntra andra att rösta, att kontakta politiker och lämna förslag och att själva engagera sig politiskt.

Steg 8. Vad gör Handels mer? (1 mån av tid)

Som medlem i Handels ingår flera olika rättigheter och förmåner. Här använder du de röda skyltarna som beskriver olika medlemsförmåner.

Rådgivning om jobbet - Börja med att berätta att du som medlem självklart kan ringa Handels och ställa frågor om jobbet och vilka rättigheter och skyldigheter du har som anställd.

Förhandlingshjälp – Du kan även få stöd att förhandla fram förbättringar på arbetsplatsen eller få hjälp om arbetsgivaren har gjort fel.

Kostnadsfri facklig utbildning med studiestipendium – Du har även möjlighet att helt gratis lära dig mer om vad du själv kan göra för att påverka din och dina arbetskamraters villkor och arbetsmiljö.

...med studiestipendium – du får till och med ett skattefritt utbildningsstipendium plus förstås lunch och fika.

Konfliktersättning – om arbetsgivarna inte vill gå med på nödvändiga förbättringar i kollektivavtalet kan det leda till konflikt. Ett av sätten facket kan protestera är att vi som medlemmar lägger ned arbetet tillfälligt och går ut i strejk. Det kan även hända att arbetsgivarna lock outar oss från jobbet så att vi inte får någon lön. Då är det bra att du som medlem får ersättning från facket för att täcka lönebortfallet så länge konflikten varar.

Hemförsäkring – Om det skulle ske ett inbrott hemma, börja brinna, eller något stort och dyrt går sönder, så är det bra att vara försäkrad. För att alla ska ha råd med en riktigt bra hemförsäkring har vi sett till att den ingår i medlemskapet. På så sätt får vi alla bättre villkor till en lägre kostnad.

Olycksfallsförsäkring – På jobbet är vi oftast bra försäkrade, framför allt om det finns kollektivavtal, men hur ser det ut på fritiden? För att alla ska ha råd med en riktigt bra olycksfallsförsäkring utan krångel har vi sett till att den också ingår i medlemskapet.

Inkomstförsäkring – Om du skulle bli arbetslös en period innan du får ett nytt jobb så är det bra att vara med i a-kassan. De finns flera olika kriterier som avgör hur mycket du kan få i a-kassa, bland annat finns det ett tak så att du max kan få ut 80 % av 33 000 kr, oavsett om du tjänat mer. Med vår inkomstförsäkring får du som tjänar mer än 33 000 kr/månad ändå ut en sammanlagd ersättning på 80 % av din tidigare lön.